

Experiència sobre l'aplicació de noves tecnologies a l'àrea de socials*.

Josepa Agnès Alabort Ribes
IES ALCÚDIA

Dedicat als pares i mares de la Plataforma Pro-Institut Nou d'Alcúdia, per la seva defensa del sistema públic d'ensenyament.

INTRODUCCIÓ

El fet que el nostre alumnat utilitzi habitualment les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), que el professorat cada vegada les coneix i les fa servir més, així com, que els centres educatius disposen d'aquests recursos, fa que avui ja puguem plantejar: la necessària integració de les TIC en el treball diari dels docents; la posada en pràctica de les TIC en el treball amb l'alumnat i la seva validació com a eina didàctica; conseqüentment, la introducció de nous mètodes en la pràctica educativa.

EINES DE COMUNICACIÓ AMB L'ALUMNAT

Que Internet és un dels fenòmens més importants del nostre món contemporani resulta més que evident. Que el nostre sistema educatiu té la responsabilitat d'ajudar al nostre alumnat a conèixer i a utilitzar adequadament la Xarxa, així com a fer-ne un ús responsable, també. I això,

pel simple fet que l'intercanvi d'informació i l'accés al coneixement que possibilita Internet no ha de crear ciutadans en inferioritat d'oportunitats sinó homes i dones ben formats que poden accedir, seleccionar i utilitzar l'immens univers informatiu de la Xarxa amb esperit crític.

Les TIC afavoreixen noves possibilitats de comunicació amb l'alumnat que implica, evidentment, canvis en la praxis pedagògica tradicional. Es tracta, doncs, d'eines pedagògiques innovadores. Entre les que hi ha anem a senyalar les següents :

a) El correu electrònic

És sens dubte l'eina de comunicació bàsica per la seva rapidesa,

senzillesa i gran diversitat d'ús (el correu electrònic permet incorporar imatges, documents i música entre d'altres arxius).

Permet realitzar tasques de tutoria (pensem per exemple en el cas d'alumnes malalts, que han patit un accident o que per qualsevol motiu no poden accedir temporalment al centre educatiu), de comunicació acadèmica (circulars acadèmiques, notes administratives, informació sobre dates i resultats de proves, etc.), per facilitar la comunicació entre l'alumnat (aquesta eina afavoreix la comunicació entre l'alumnat tant a nivell de les tasques quotidianes com a nivell de treballs o projectes de col·laboració; això també es pot

*. Aquesta experiència ha estat presentada en la IV Jornada sobre l'Ensenyament de les Ciències Socials a Secundària i Batxillerat, celebrada en Palma el passat 13 de març.

fer extensible a treballs o projectes de col·laboració entre estudiants de diferents països).

En qualsevol cas, és molt important assenyalar que la utilització d'aquestes eines ha de comptar necessàriament amb autorització dels pares per tractar-se de menors d'edat.

En resum, per dur endavant aquestes possibilitats necessitem: un compte de correu electrònic per alumne (tal vegada, el de major èxit entre el nostre alumnat és el de Hotmail), el control extern del tutor i/o professor de l'àrea i l'autorització dels pares o tutors legals.

b) Les llistes de distribució

Una vegada tenim totes les adreces electròniques del nostre alumnat i el consentiment patern podem crear llistes de distribució en les quals el mateix missatge s'envia a tots els membres del grup. Això facilita la comunicació, permet ampliar i diversificar l'atenció a l'alumnat i també la feina cooperativa (treballs cooperatius en petit grup, intercanvi i posada en comú dels resultats dels treballs, etc.) amb un important estalvi de temps i diners (menys consum de paper, de consumibles d'impressora, etc.) i un augment en la motivació de l'alumnat.

c) Els fòrums

És una eina similar a les llistes: les intervencions individuals d'un membre del grup pot ser compartida i contestada per la resta de manera asincrònica (el mateix dia o la setmana següent), donant lloc així a l'inici de debats sobre diferents temes. Un dels avantatges d'aquest recurs és que permet organitzar les informacions. És molt indicat a l'hora de desenvolupar investigacions en grups, treballs en equip, o debatre qualsevol tema.

d) El xat

És una eina sincrònica molt útil per la seva immediatesa: allò que escriu un alumne és compartit immediata-

ment per la resta, de manera que cada participant pot oferir les seves aportacions a la resta. Això sí, per a que la conversa sigui possible s'han d'establir unes normes estrictes de control i una perfecta identificació de tots els participants. Es pot recomanar a l'hora de fer treballs en grups petits sempre i quan es disposi d'un pla de treball molt definit.

e) El blog

És una eina d'actualització permanent. A un blog es penjen articles sobre un tema determinat, queden ordenats cronològicament i els seus lectors poden fer comentaris. Són fàcils de crear i de mantenir, i les seves aplicacions i usos didàctics poden ser diversos. Els poden crear tant el professorat com l'alumnat.

f) Webquest

Planteja la possibilitat de poder investigar un tema a través de les pautes donades pel professor i utilitzar informacions que podem trobar a Internet. El professor controla el procés d'investigació per tal d'arribar a determinats objectius. Proporciona la perspectiva d'un aprenentatge constructiu per part de l'alumnat. La feina del professor no és tant de transmetre coneixements sinó de seleccionar les webs que ha de visitar l'alumnat, proposar activitats i extraure conclusions.

EXPERIÈNCIES A L'AULA

Ens centrarem a continuació en dues experiències posades en marxa durant aquest curs acadèmic. Els resultats i l'alumnat a qui van dirigir-les han estat diferents.

1. Comencem parlant de la primera experiència adreçada a alumnes de 2n de batxillerat de Ciències Socials de l'assignatura Geografia d'Espanya (19 alumnes). A principi de

curs, donada l'actualitat de molts dels temes que estan inclosos en la programació de 2n de batxillerat, vàrem crear un blog amb la intenció de penjar articles i comentaris que fan referència a agressions al medi ambient (sobre explotació d'aqüífers, urbanització en zones protegides, etc.), tema tractat ampliament a classe des de diverses perspectives (geografia física, agricultura, medi ambient, serveis, etc.). Per exemple, vàrem penjar la notícia de la vaga general que van fer els habitants de Cuevas del Becerro de Màlaga per protestar contra el projecte d'urbanització d'un paratge natural, amb camp de golf inclòs, que posa en perill l'aqüífer que abasteix al poble.

La idea era anar ampliant aquest blog amb les aportacions dels alumnes a més d'introduir els nous temes que tractàrem a l'aula al llarg del curs i que ens serviren per apropar-nos de forma crítica als aspectes més controvertits del present, com per exemple, el canvi climàtic i els seus efectes.

El resultat d'aquesta experiència no va ser tan satisfactòria com esperàvem ja que els alumnes gairebé no van fer aportacions i, si en feien, eren comentaris magres sense gaire interès, fent és clar alguna excepció.

Si les errades són una oportunitat per aprendre, aquesta experiència inicial d'utilització didàctica d'un blog ens mostra que aquesta manca d'interès pot ser deguda a la saturació de feina en un curs tan exigent com 2n de batxillerat o bé, senzillament, per desinterès. No saltres creiem que els alumnes es qüestionen, per què han de dedicar més temps a ampliar continguts quan ja tenen un temari? O bé, per què dedicar més temps a una assignatura quan en tenen d'altres?

En aquest cas concret segurament

les expectatives de la professora eren molt elevades i esperava una major implicació en temes que ens afecten i que formen part de la nostra vida quotidiana; a més, pot ser, resulta comprensible que aquest alumnat acostumat a unes determinades rutines acadèmiques necessiti també un període d'adaptació per tal d'acostumar-se a altres maneres de "fer classe".

2. La segona experiència va començar de manera espontània amb un grup de 3r d'ESO, un grup que al nostre centre anomenem de Nivellació 1, en el qual impartim Geografia (31 alumnes). A principi de curs, als alumnes d'aquest grup els vàrem

començar a donar la possibilitat de fer recerques puntuals a Internet i d'enviar-nos treballs per correu electrònic. Contra tot pronòstic l'acollida a les nostres propostes va ser, i és, massiva.

Hem fet activitats sobre temes ben diversos: les energies alternatives, sobre el recent Premi Nobel de la Pau Muhammad Yunus i els microcrèdits, sobre la situació actual de l'activitat pesquera al Port d'Alcúdia, etc.

Quina és la forma de treballar? Nosaltres els proposem el tema a ampliar partint de l'explicació a classe, els alumnes fan una primera recerca i ens envien els resultats per correu,

nosaltres els dirigim, ampliem i diversifiquem continguts, després els resultats són compartits amb el grup classe. Tot això d'una manera àgil, ja que la feina la fan des de casa de forma individual o en petit grup i la posada en comú no sol passar d'una sessió.

L'èxit obtingut en aquestes primeres propostes ens va encoratjar a fer altres activitats més ambicioses amb aquest 3r d'ESO, com per exemple la de participar en el concurs de "El país de los estudiantes". En un principi, les recerques proposades estaven dins del que estrictament s'inclou al temari, però ja que el seu interès i la seva capacitat de feina sembla infinita l'hem anat ampliant a altres aspectes que anomenaríem eixos transversals.

CONCLUSIONS

El resultat d'aquestes experiències sempre és positiu per diverses raons: en primer lloc, es fa un ús educatiu d'uns recursos que inicialment estan pensats per a l'entreteniment i l'oci; en segon lloc, és evident la seva capacitat motivadora pel que fa al treball individual al mateix temps que potència el treball en col·laboració; i en tercer lloc, impulsa metodologies didàctiques innovadores que, en definitiva, apropen al professor al nou univers de l'alumnat i contribueixen a formar ciutadans amb curiositat i esperit crític.